

Training and social awareness for increasing organ donation in the European Union and neighboring countries

ΕΘΝΙΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ

Προσέγγιση των συγγενών του δότη: «Η ιστορία μιας δωρεάς οργάνων»

Αδαμαντία Σωτηρίου

Πνευμονολόγος-Εντατικολόγος

Επιμ Α' ΕΣΥ

Α' Πανεπιστημιακή Κλινική Εντατικής Θεραπείας

ΓΝΑ «ο Ευαγγελισμός»

ΕΝΩΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
Γ.Ν.Α. «Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ» (Ε.Ε.Π.Ν.Ε.)

25^ο

ΕΤΗΣΙΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ
ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Γ.Ν.Α. «Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ»

Δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων με τις Χορηγούς Εταιρείες:

NOVARTIS

astellas

WinMedica
Serving Health for Life

GILEAD
Advancing Therapeutics.
Improving Lives.

MEDIWAY
MEDICAL SUPPLIES

Oncology

SANDOZ
A Novartis
Division

Bristol-Myers Squibb

abbvie

Abbott

AMGEN®

cardio
innovation

GENESIS
pharma

janssen

Oncology

PHARMACEUTICAL COMPANIES OF Johnson & Johnson

Hospital

Boehringer
Ingelheim

ΦΑΡΜΑΣΕΡΒ

SERVIER

Baxter

DEMO ABEE
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

emergy
products

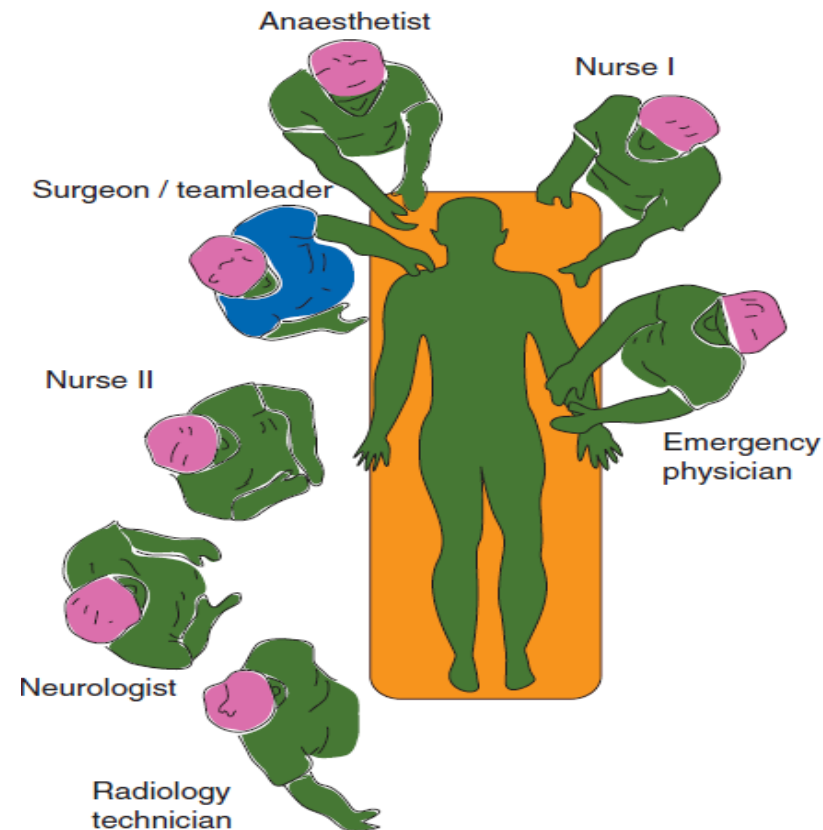
AENORASIS
Intuition in Healthcare

Rontis
Driven by innovation

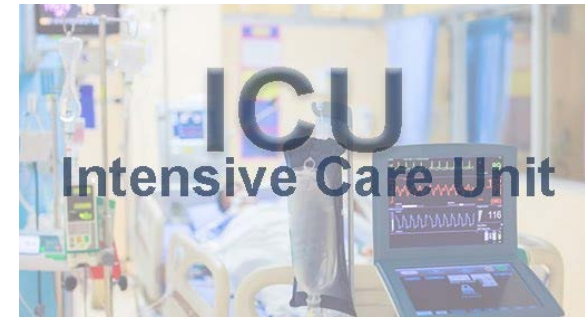
Specifar
A Teva Company

Χειρουργικό ΤΕΠ

- Άνδρας 28 ετών, αναφ τροχάιο με δίκυκλο
- Ομάδα τραύματος-ATLS
- GCS 5/15 (E1 V1 M3), κόρες ίσες 2mm χωρίς ΦΚΑ
- Διασωλήνωση για προστασία αεραγωγού-σταθεροποίηση
- Whole body CT: εγκεφαλικές θλάσεις αμφω, υπαραχνοειδής αιμορραγία, αρχόμενο εγκεφαλικό οίδημα
- Εισαγωγή στη ΜΕΘ

ΜΕΘ

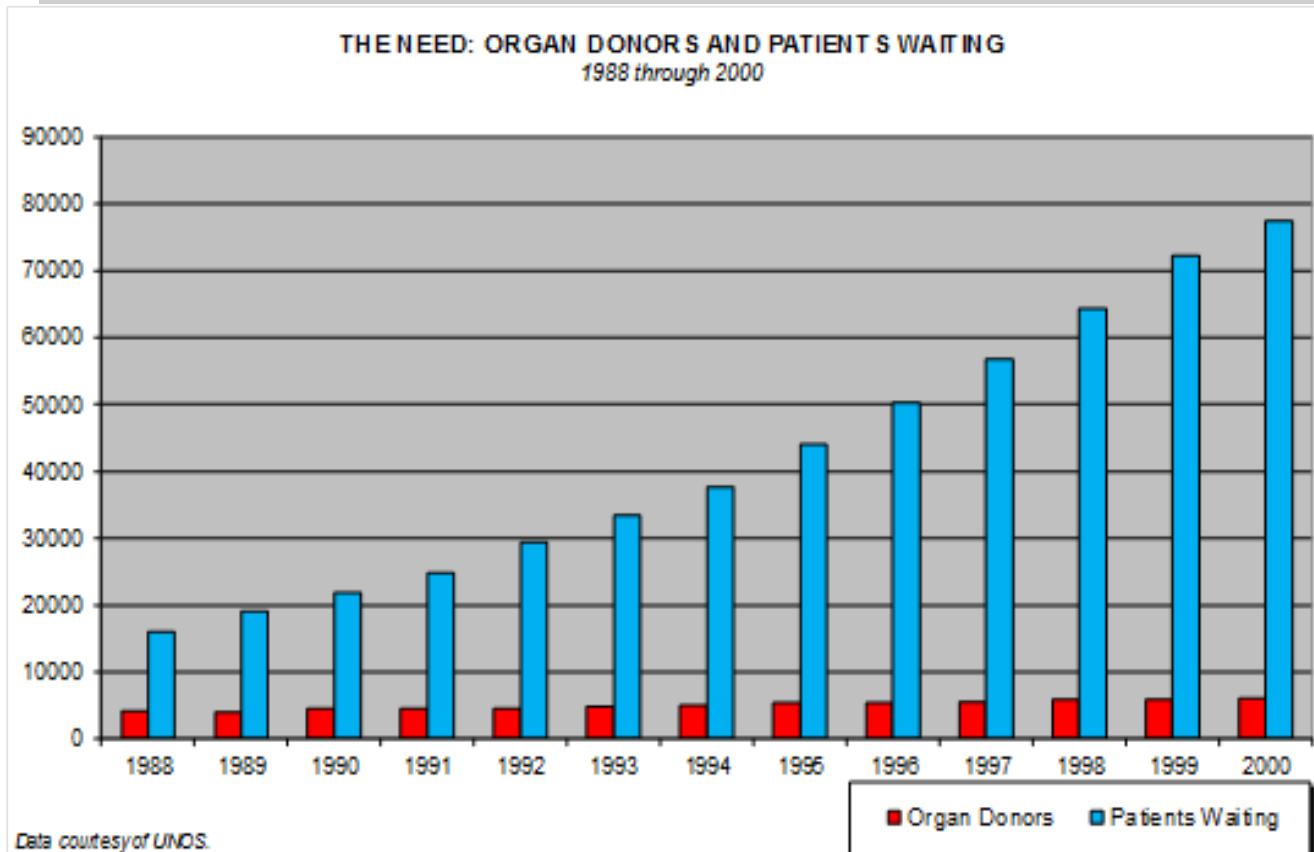

- Μηχανική υποστήριξη της αναπνοής
- Καταστολή-αναλγησία
- Κόρες 4 mm-χωρίς ΦΚΑ
- Αιμοδυναμικά σταθερός
- Τοποθέτηση καθετήρα μέτρησης ενδοκράνιας πίεσης (ICP): **τιμή εισόδου 50mmHg (CPP 10mmHg)**
- **Ειδοποίηση τοπικού συντονιστή**

Organ donors vs patients waiting...

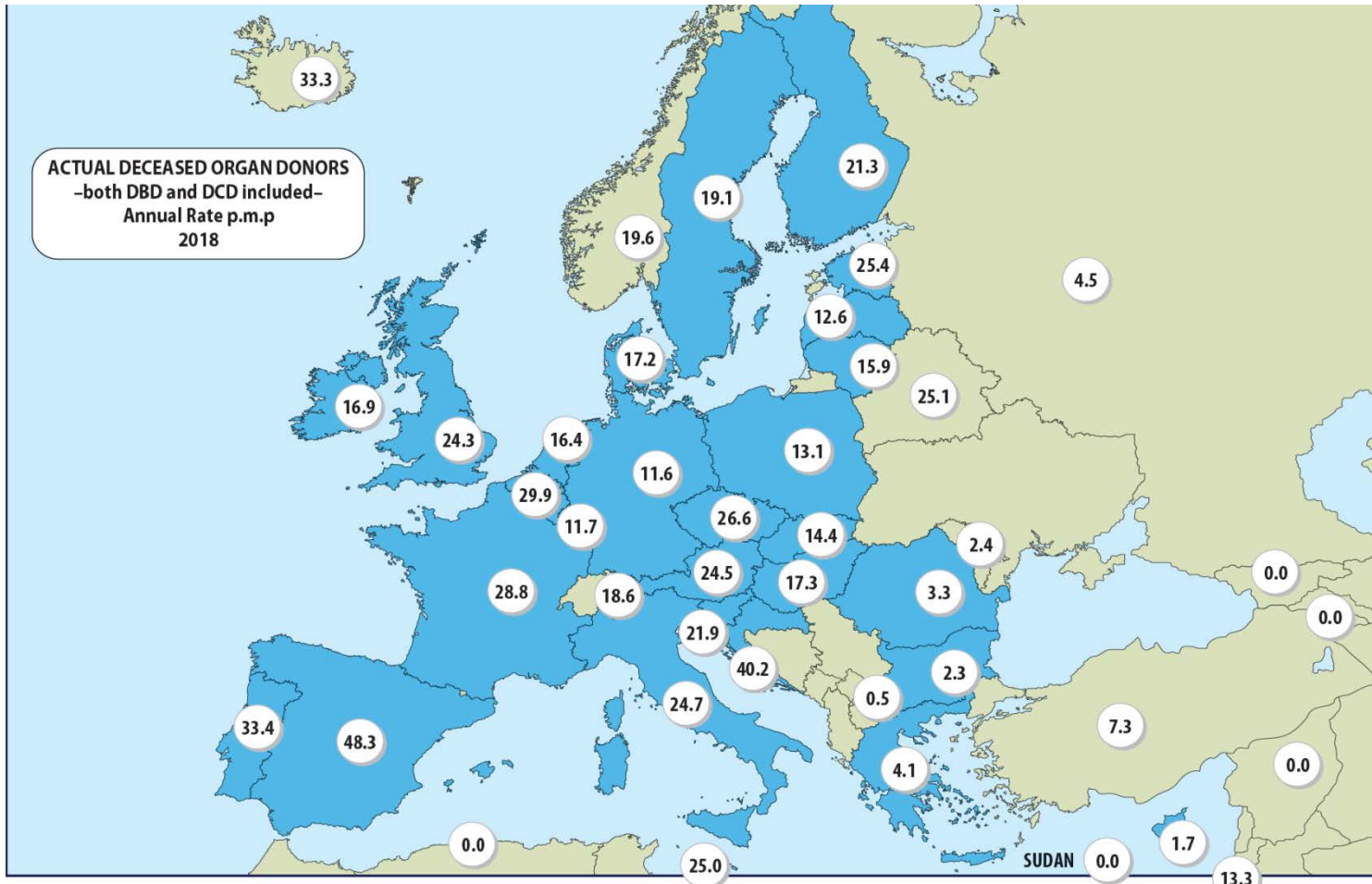
negative balance

- organ transplantation is **often the only treatment** for end stage organ failure
- **organs offered are way less than organs needed**

Actual Deceased Organ Donors (2018)

main source of organs: deceased donors (DBD & DCD)

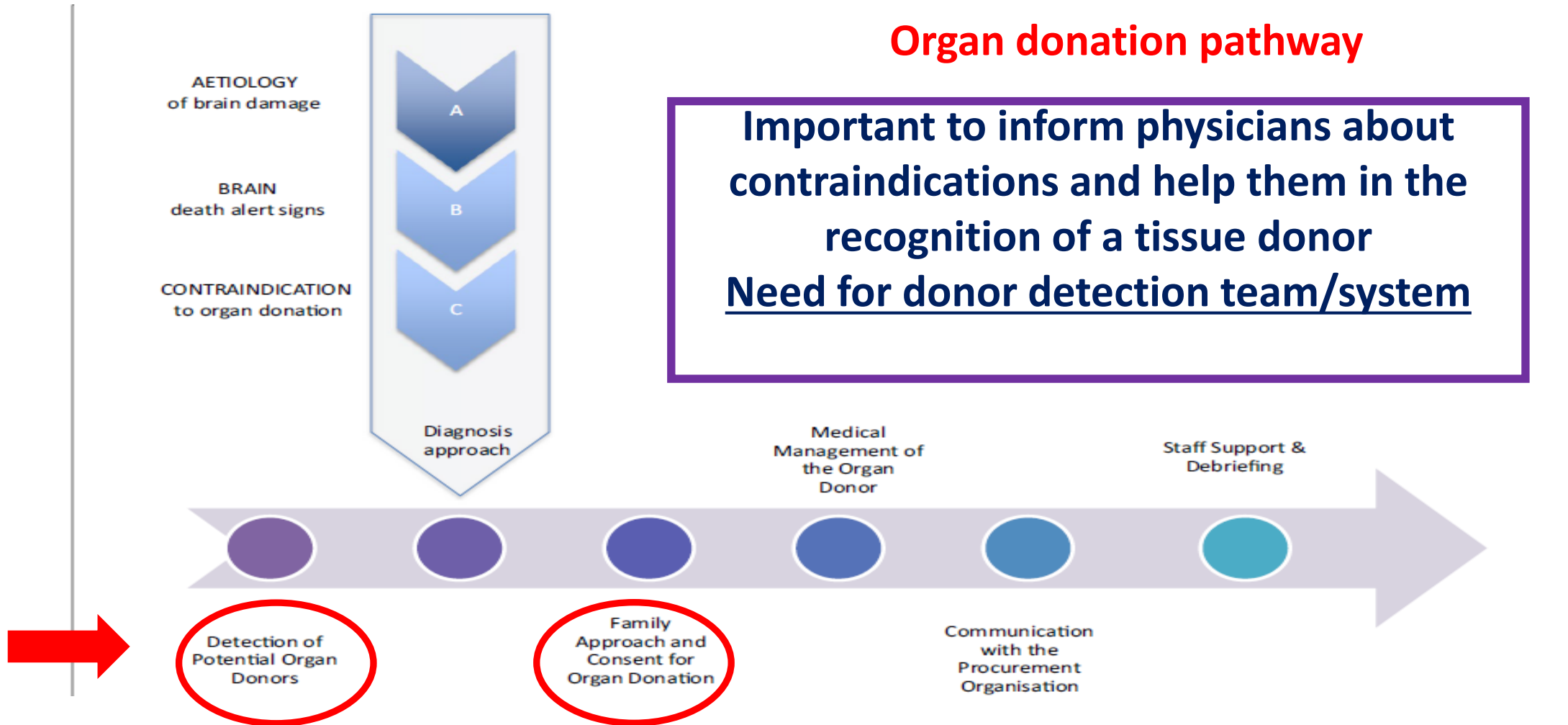

DBD: donors after brain death

DCD: donors after cardiac death (not in Greece)

**Greece: 4,1 donors pmp
(6,0 in 2017)**

Αναγνώριση δυνητικού δότη στο νοσοκομείο (DBD)

2015

EU Joint Action: **Achieving Comprehensive Coordination in Organ Donation** throughout the European Union

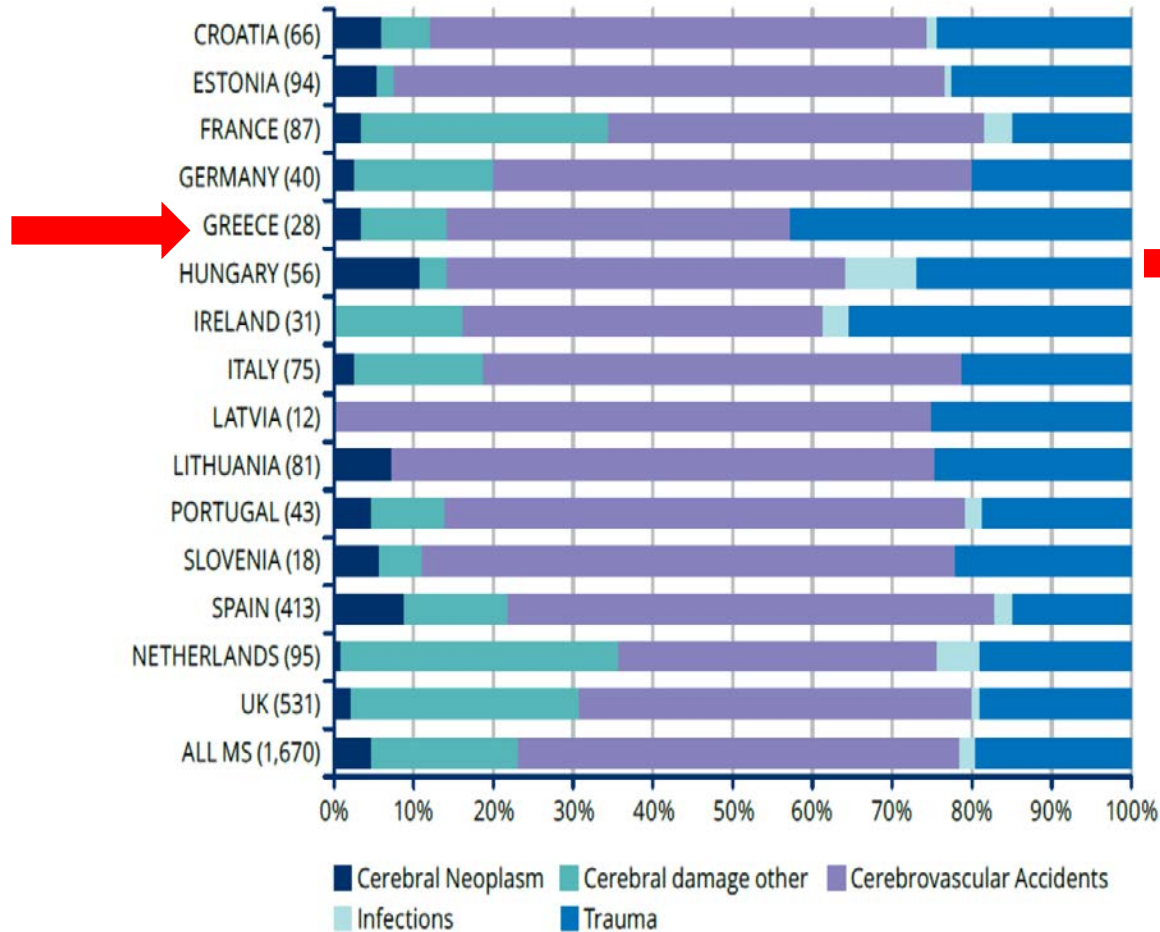
Στόχοι:

1. Αύξηση της διαθεσιμότητας των οργάνων από νεκρούς δότες ενδυναμώνοντας τη συνεργασία μεταξύ ΜΕΘ και τοπικών συντονιστών
2. Αναγνώριση αδύνατων σημείων κάθε νοσοκομείου στη διαχείριση του πιθανού δότη

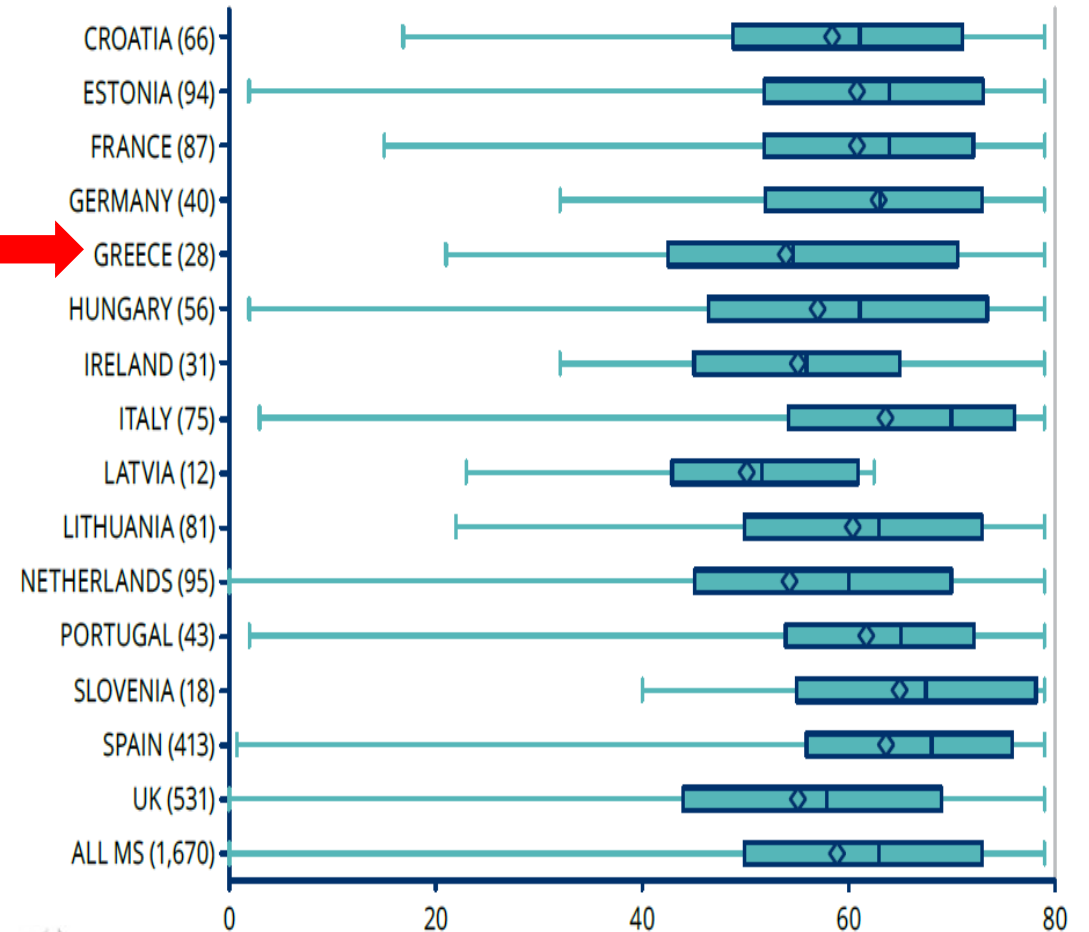
15 χώρες, 67 νοσοκομεία , 2 ελληνικά νοσοκομεία (Ευαγγελισμός)

Greece: losing young trauma patients (ideal donors)

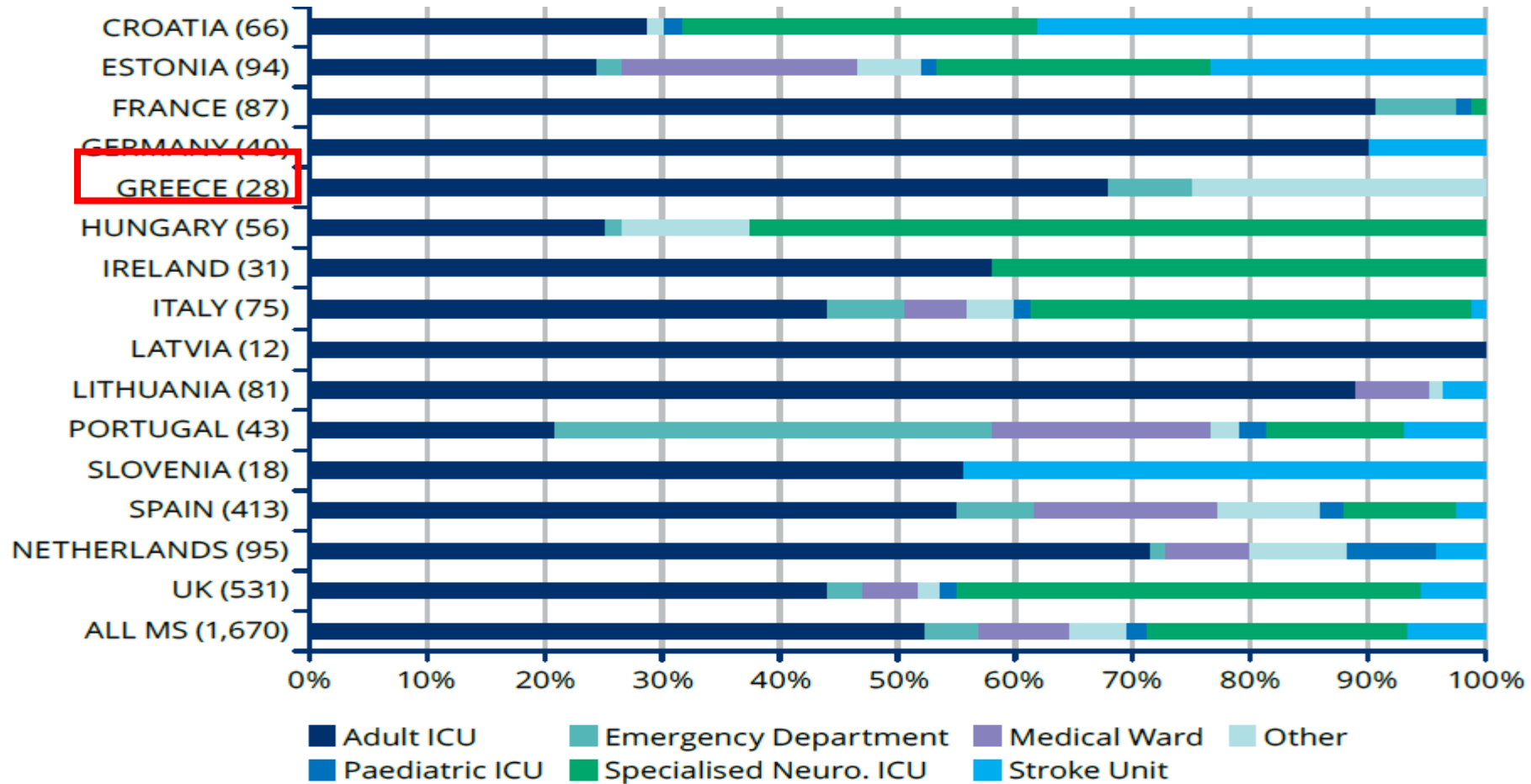

Causes of death

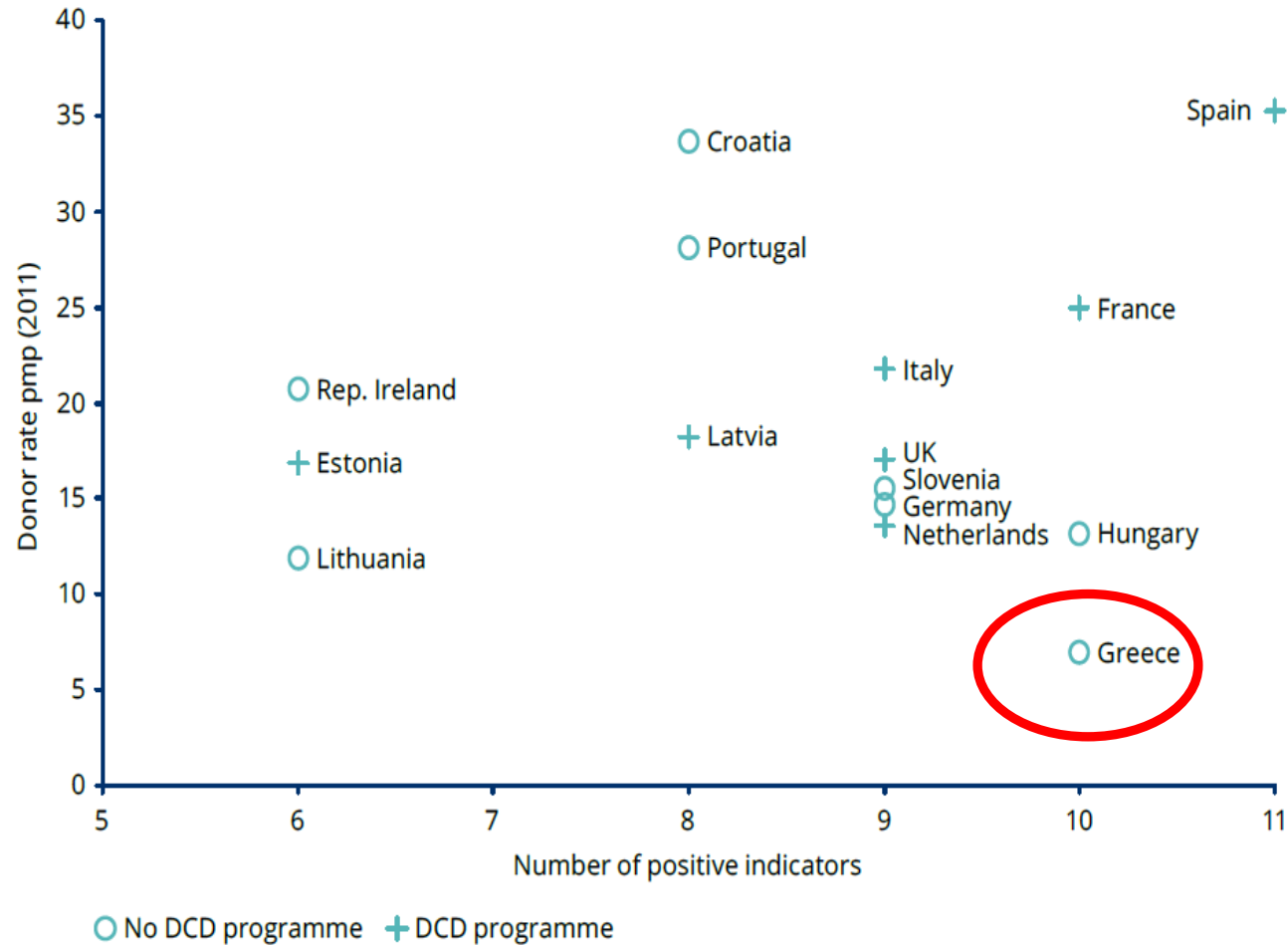
Age of potential DBD donors

Greece: ICU= place of DBD confirmation

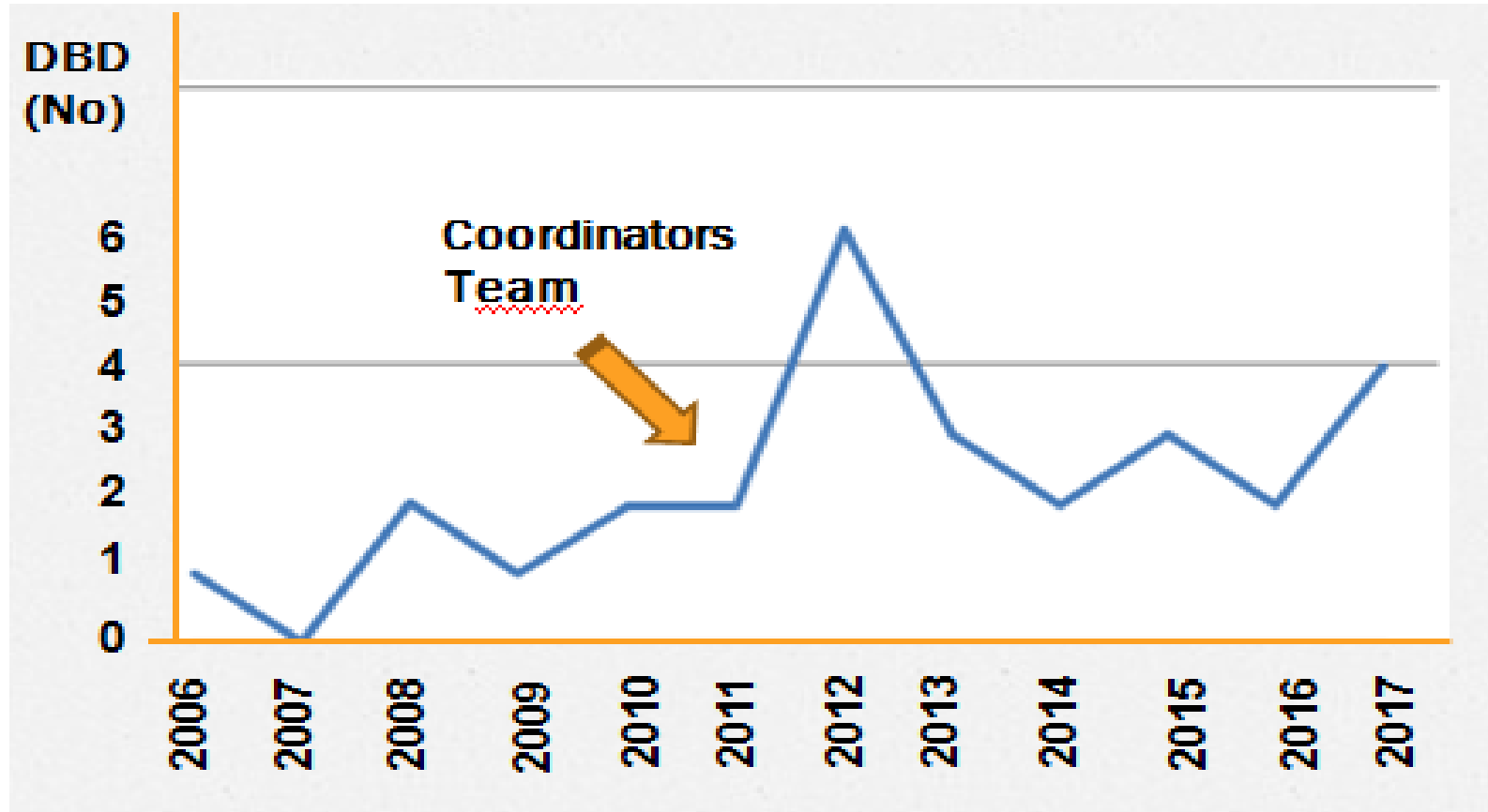
but...not routine & timely referral of every DBD in our hospital

Administrative -logistical support and other positive indicators

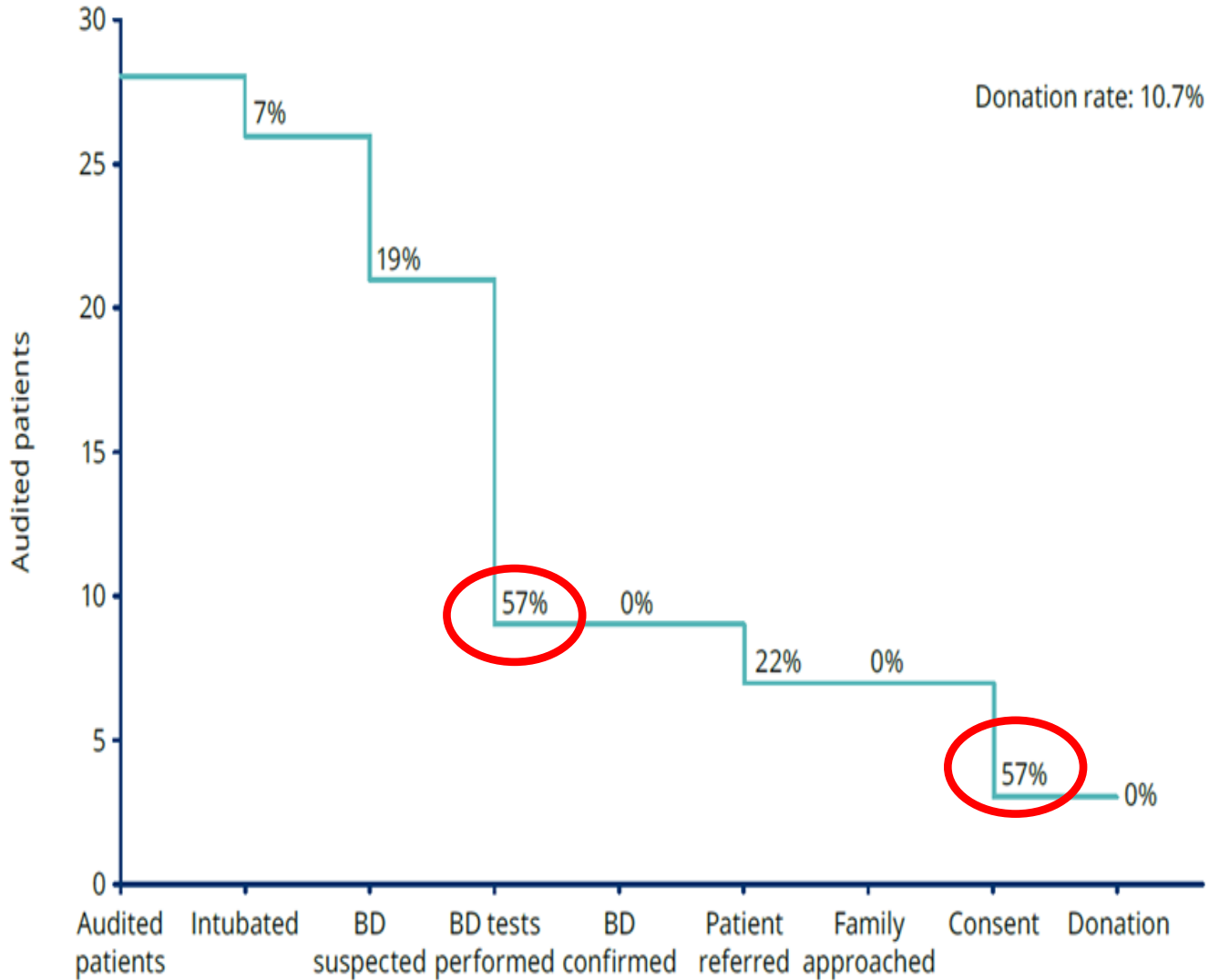

- Necessary but not efficient
- Team work, cooperation and correct clinical decisions influence the number of donors
- DCD programme likely to increase donors

Brain Death Organ Donation in the ICU «Evangelismos» (2006-2017)

GREECE, DBD pathway

- Test εγκεφαλικού θανάτου δεν πραγματοποιούνται στο 57% των δυνητικών DBD
- 57% των οικογενειών αρνούνται τη δωρεά οργάνων

Intensive Care Med (2019) 45:305

<https://doi.org/10.1007/s00134-019-05577-2>

EDITORIAL

Organ donation and transplantation: a special issue on an ICU gift that lives on

Giuseppe Citerio*

A narrative review of family members' experience of organ donation request after brain death in the critical care setting

Nancy Kentish-Barnes^{1*} , L. A. Siminoff², W. Walker³, M. Urbanski², J. Charpentier⁴, M. Thuong⁵, A. Sarti⁶, S. D. Shemie^{7,8} and E. Azoulay¹

- Ψυχολογικό βάρος της οικογένειας να αντιμετωπίσει την αβεβαιότητα και τη συνεχιζόμενη κρίση (βαρέως πάσχων ασθενής, θάνατος...)
- Δυσκολία της οικογένειας να αντιληφθεί και να επεξεργαστεί πληροφορίες που δίνονται από ιατρούς και προσωπικό ΜΕΘ
- Post-ICU syndrome in family members
- Εισαγωγή ασθενούς στη ΜΕΘ με βαρεία εγκεφαλική βλάβη (δυνητικός δότης): ελπίδα για αναστροφή της βλάβης ή σαφής πρόθεση για δωρεά οργάνων και μεταμόσχευση
- Σημαντικός ο ρόλος του ιατρού ΜΕΘ στην ενημέρωση της οικογένειας (πριν τη ΜΕΘ-στη ΜΕΘ-μετά τη ΜΕΘ)
- Κεντρικός ρόλος της οικογένειας στη λήψη αποφάσεων

Προσέγγιση συγγενών –αντιμετωπίζοντας την άρνηση της οικογένειας

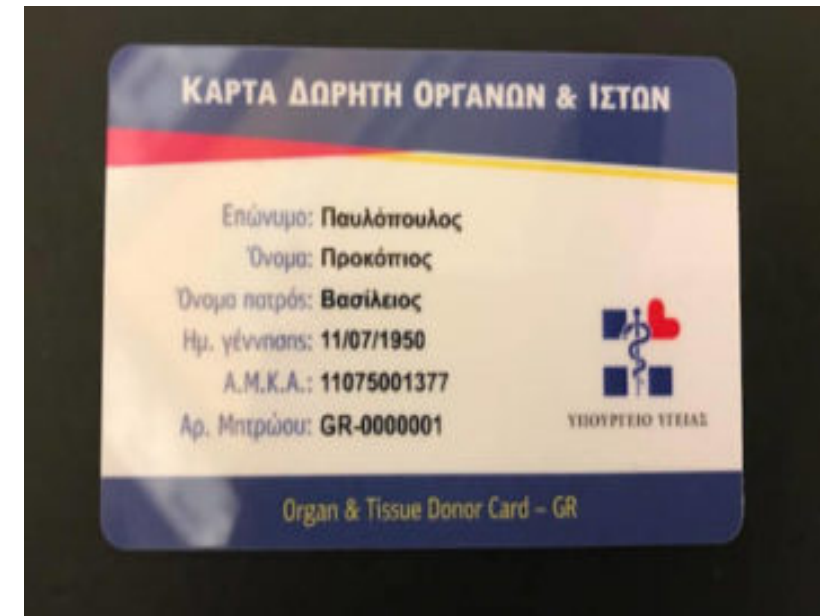
- Europe: **Spain 13%**, Hungary 9%, **Greece 25%**, **Cyprus 31%**, **UK 36%**
- Latin American countries: 13-93%
- Αίτια:
  - Έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα
  - Αρνητική διάθεση οικογένειας σχετικά με τη δωρεά οργάνων
  - Ακατάλληλη προσέγγιση συγγενών
  - Έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τον εγκεφαλικό θάνατο και τη δωρεά οργάνων στο νοσοκομείο

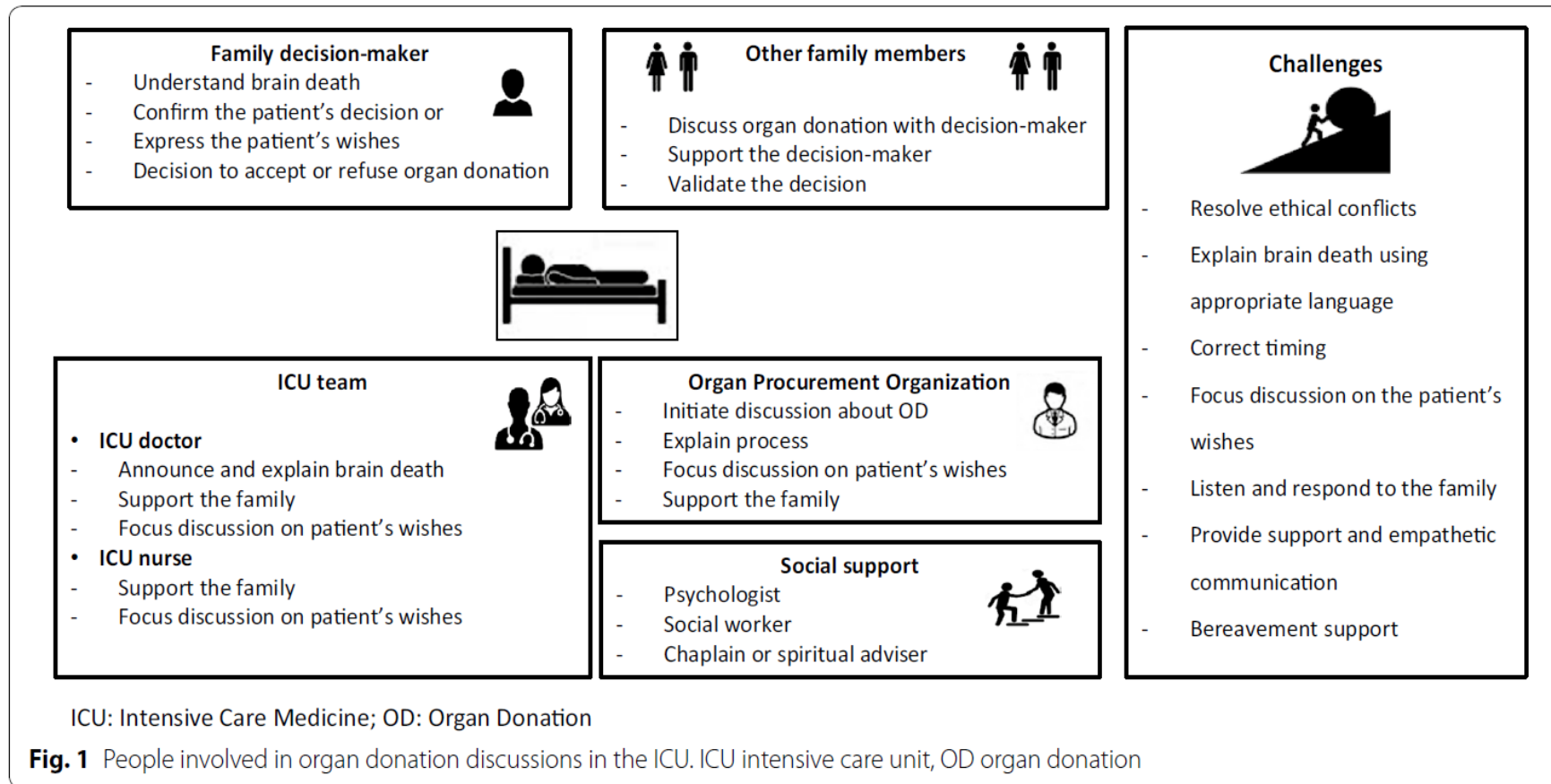

Συστήματα δωρεάς οργάνων και ο ρόλος της οικογένειας

- **Opt-in system:** πιθανός δότης μόνο εφόσον το έχει δηλώσει ο ίδιος
- **Opt-out system:** όλοι θεωρούνται πιθανοί δότες ΕΚΤΟΣ αν έχουν δηλώσει αρνητικά
- Διαφορετικό νομικό πλαίσιο σε κάθε χώρα (Ελλάδα: opt-out)
- Διαφορετικός ο ρόλος της οικογένειας ανάλογα με το σύστημα
- Ελλάδα: συγκατάθεση δωρεάς οργάνων από οικογένεια
- **Opt-in, Opt-out:** γνώση της νομοθεσίας, σεβασμός στις επιθυμίες του δυνητικού δότη

Πρόσωπα που εμπλέκονται στη συζήτηση για δωρεά οργάνων στη ΜΕΘ

**Κύρια οικογένεια
Λοιποί συγγενείς
ΜΕΘ (ιατροί-νοσηλευτές)
Τοπικός συντονιστής
Ψυχολόγος
Κοινωνικός λειτουργός
Σύμβουλος οικογένειας
(ιερέας...)**

Προσέγγιση των συγγενών

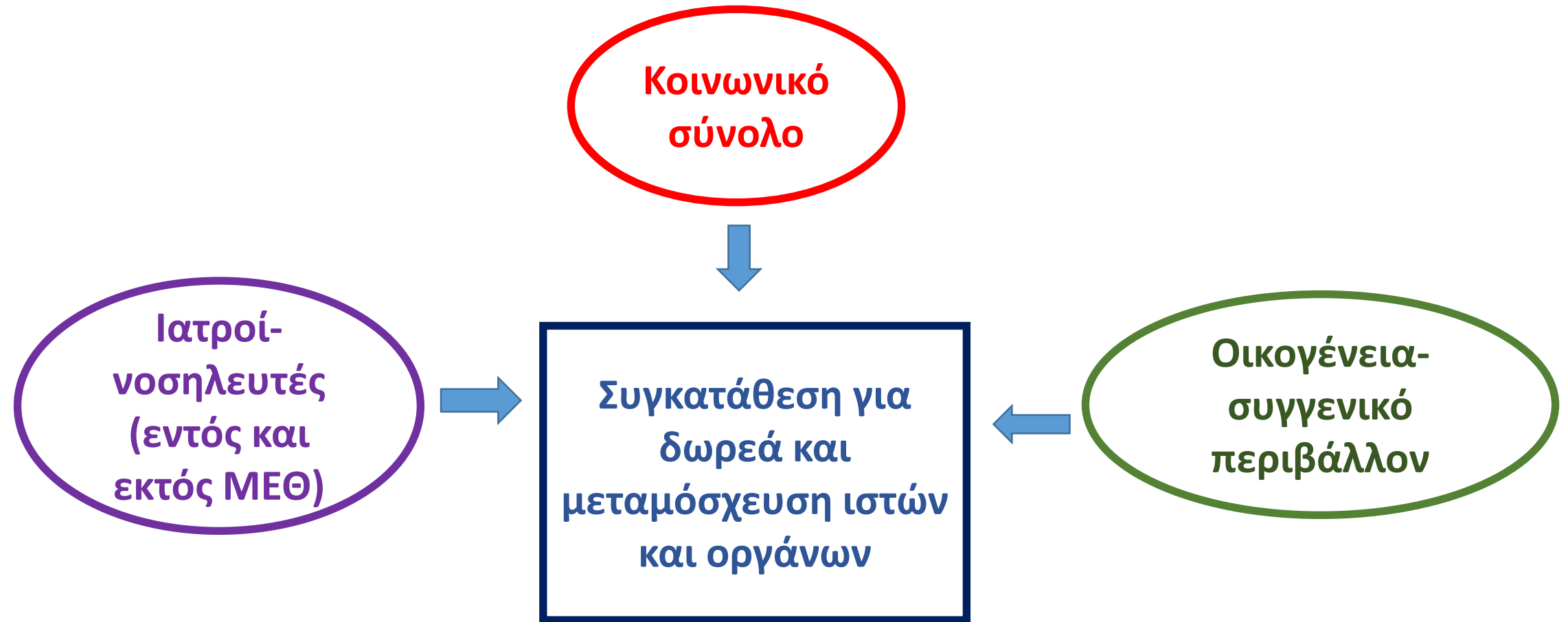
- **Επεξήγηση του εγκεφαλικού θανάτου ($\neq$ κώμα)**
- **Χρησιμοποίηση κατανοητού λεξιλογίου**
- **Γνώση της νομοθεσίας σχετικά με εγκεφαλικό θάνατο και δωρεά οργάνων**
- **Timing?** (ξεχωριστή συζήτηση εγκεφαλικός θάνατος-δωρεά οργάνων?)
- **Συζήτηση με τοπικό συντονιστή παρουσία θεράποντος ιατρού**
- **Χώρος και συνθήκες όπου γίνεται η συζήτηση**
- **Λεπτομερής εξήγηση σχετικά με τη διαδικασία πιστοποίηση εγκεφαλικού θανάτου και τη δωρεά οργάνων**

Προσέγγιση των συγγενών

- Επισήμανση στον σεβασμό των **επιθυμιών του δυνητικού δότη**
- Ενδο-οικογενειακές συγκρούσεις
- **Ψυχολογική υποστήριξη** της οικογένειας (θάνατος αγαπημένου προσώπου)
- **Κατανόηση**
- Μετατροπή της θλίψης-άγχους σε δημιουργική ενέργεια παροχής βοήθειας για συνάνθρωπο
- Θετική επίδραση της δωρεάς οργάνων στο πένθος της οικογένειας
- **Μη λεκτική επικοινωνία (communication skills)**

Προσέγγιση συγγενών: το πολυπόθητο ΝΑΙ

Προτάσεις για βελτίωση της επικοινωνίας με το συγγενικό περιβάλλον: κοινωνία-ιατροί-νοσηλευτές

- **Ενημέρωση πολιτών** (εγκεφαλικός θάνατος, δωρεά οργάνων, σύστημα δωρεάς οργάνων)
- **Εκπαίδευση** ιατρών και νοσηλευτών: communication skills
- Ανάπτυξη «**κουλτούρας**» δωρεάς οργάνων στο νοσοκομείο/ΜΕΘ
- **Επικοινωνία αποτελεσμάτων** μετά από δωρεά οργάνων

Προτάσεις για βελτίωση της επικοινωνίας με το συγγενικό περιβάλλον: οικογένεια

- Παροχή μέγιστης επικοινωνίας (βλ. end of life care, αναγνώριση συναισθημάτων, αναγνώριση σημασίας οικογένειας...)
- Χρόνος: χωρίς βιασύνη(!), προετοιμασία για συζήτηση δωρεάς
- Σαφής και κατανοητή επεξήγηση εγκεφαλικού θανάτου= δίνουμε νόημα στον θάνατο
- **Σημασία στον ασθενή-δυνητικό δότη!**
  - επιθυμίες
  - αξιοπρέπεια
  - σεβασμός στο σώμα
  - βοήθεια στην οικογένεια να τιμήσει τις επιθυμίες του δυνατικού δότη

Προτάσεις για βελτίωση της επικοινωνίας με το συγγενικό περιβάλλον: οικογένεια

- Κατάλληλη υποστήριξη κατά τη διάρκεια συναισθηματικής έκρηξης
  - κατανόηση αντίληψης οικογένειας σχετικά με τη δωρεά
  - παροχή επεξηγήσεων/εξασφάλισης
- Επικοινωνία που προσαρμόζεται σε κουλτούρα, εθνικότητα, έθιμα...
- Ακούμε και απαντάμε σε ερωτήσεις
- Λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία
- Δείχνουμε συναίσθηση (empathy)
- Υποστήριξη οικογένειας μετά τη δωρεά

Δωρεά οργάνων: φτάνοντας στο στόχο

- **Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση** κοινωνικού συνόλου
- Ανάπτυξη **φιλοσοφίας δωρεάς οργάνων** (κοινωνικό σύνολο+ ιατρονοσηλευτικό προσωπικό)
- Έπαρξη **τοπικού συντονιστή**
- Έγκαιρη **αναγνώριση** δυνητικού δότη
- Υποστήριξη δυνητικού δότη (νοσηλεία σε ΜΕΘ)
- Κατάλληλη **επικοινωνία** με το οικογενειακό-συγγενικό περιβάλλον
- **Audit**

HEALTH

HOW SPAIN BECAME THE WORLD LEADER IN ORGAN DONATIONS

BY JAMES BADCOCK ON 2/11/15 AT 1:54 PM

"We never blame the population, if people donate less, it must be something we have done wrong."

Rafael Matesanz

Director of Spain's National Transplant Organisation (ONT)

They don't need to go with you

Be an organ donor

Thank You!

One organ donor can save 8 lives.

